

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. В.В. ДОКУЧАЄВА

МИХАЙЛОВ Андрій Миколайович

УДК 330.31:330

**ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків - 2009

Дисертацією є рукопис

Робота виконана в Сумському національному аграрному університеті Міністерства аграрної політики України

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Чупіс Анатолій Віталійович
Сумський національний аграрний університет,
завідувач кафедри фінансів

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент УААН
Підлісецький Гліб Макарович,
ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН,
завідувач відділу цін та матеріальних ресурсів

кандидат економічних наук, професор
Шиян Віктор Йосипович,
Харківського національного аграрного університету ім.
В.В. Докучаєва,
завідувач кафедри економіки підприємства

Захист відбудеться “22” грудня 2009 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К.64.803.01 в Харківському національному аграрному університеті ім. В.В. Докучаєва за адресою: 62483, Харківська обл., Харківський р-н, п/в «Комуніст-1», навчальне містечко ХНАУ, корпус 1, к. 221.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва за адресою: 62483, Харківська обл., Харківський р-н, п/в «Комуніст-1», навчальне містечко ХНАУ, корпус 1.

Автореферат розісланий “17” листопада 2009 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

А.В. Македонський

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Структурні перетворення аграрної галузі, розвиток ринкових відносин, зміна форм власності та трансформація моделі управління за останні два десятиріччя призвели до негативних тенденцій з наявними основними засобами, і особливо з їх відтворенням. Орієнтуючись на інноваційну модель розвитку, держава покликана забезпечити сприятливі умови переходу на якісно новий рівень технічного та технологічного оснащення сільськогосподарських підприємств, але вирішення цього завдання ускладнено важким фінансовим станом самих виробників, трансформаційними змінами в економіці і, нарешті, стагнацією світової економіки. Отже, проблема відтворення основних засобів була і буде актуальною і основною як в економічних відносинах, так і, відповідно, в економічній науці.

Проблемам сутності основних засобів, їх класифікації, характеристиці, функціонуванню, формуванню, використанню, обліку, а також відтворенню було приділено багато уваги, що знайшло своє відображення в економічній літературі. Проблеми формування, використання та розширеного відтворення ресурсного потенціалу аграрних підприємств були в полі зору В.Я. Амбросова, В.Г. Андрійчука, А.П. Гайдучького, М.Я. Дем'яненка, С.М. Євтушенка, М.Ф. Огійчука, О.В. Олійника, Г.М. Підлісецького, В.Я. Плаксієнка, В.І. Перебийніса, П.Т. Саблука, В.М. Трегобчука, О.В. Ульяновченка, В.Й. Шияна та ін.

Втім, можна стверджувати, що до цього часу існує низка проблем в теорії та практиці ведення сільського господарства, пов'язана з тлумаченням основних засобів, їх класифікацією та процесом відтворення, визначенням місця амортизації в системі відтворення основних засобів, формуванням сприятливих умов для залучення іноземних інвестицій в аграрну галузь, мотивацією сільськогосподарських підприємств до технологічного переоснащення потужностей виробництва та сприйняття технологій вирощування сільськогосподарських культур керівництвом підприємств як вихідної бази для формування та відтворення основних засобів. Науково-теоретичне та практичне значення окреслених питань зумовило вибір теми дисертаційного дослідження, його мету та структурну побудову, а також її актуальність.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконувалось відповідно до планів наукових досліджень Сумського національного аграрного університету. Зокрема, при виконанні науково-дослідних тем «Вдосконалення національного менеджменту організацій в умовах розширення світогосподарських зв'язків України» (номер державної реєстрації 0104U009102, 2003-2007 р.) та «Розвиток національного менеджменту за умов ринкових трансформацій та глобалізації економіки» (номер державної реєстрації 0108U000341, 2008-2012 рр.) автором обґрунтовано механізм відтворення основних засобів на основі технологічної політики сільськогосподарських підприємств.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування та розробка теоретичних, методичних і практичних засад удосконалення процесу відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Спрямування досліджень для досягнення мети вимагало вирішення таких завдань:

- узагальнити теоретичні положення щодо існуючого категоріального апарату у визначенні основних засобів та їх класифікації;
- визначити чинники та їх вплив на відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах;
- здійснити аналіз стану забезпеченості і відтворення основних засобів в сільському господарстві та основних джерел їх оновлення;
- визначити місце амортизації, методів її нарахування та амортизаційної політики в системі відтворення основних засобів;

- дослідити вплив зарубіжного та вітчизняного досвіду державної підтримки сільськогосподарського виробництва та відтворення основних засобів, обґрунтувати перспективні напрями державного регулювання та стимулювання інвестиційного процесу для оновлення основних засобів;

- здійснити економічну оцінку застосування основних технологій вирощування сільськогосподарських культур та їх впливу на відтворювальні процеси в сільському господарстві;

- розробити алгоритм обрання оптимальної технології та обґрунтувати рекомендації щодо оптимізації внутрішніх ресурсів підприємства для оновлення їх основних засобів та формування машинно-тракторного парку на основі використання програмного забезпечення «Dixi-Рослинництво»;

- перевірити економічну доцільність обґрунтованої методики відтворення основних засобів на основі впровадження технологічної політики в сільськогосподарських підприємствах із застосуванням економіко-математичного програмування;

- розробити методику визначення ціни на екологічно чисту продукцію.

Об'єктом дослідження є відтворювальні процеси в сільськогосподарських підприємствах та аграрному секторі економіки України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних основ відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств.

Методика дослідження. Теоретичною та методичною базою досліджень стали фундаментальні положення економічної теорії, наукові праці вітчизняних та закордонних вчених з питань відтворення основних засобів, а також діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення досліджуваних явищ.

Для вирішення поставлених завдань в роботі застосовувалися такі методи: діалектичний та абстрактно-логічний (при вивченні сутності категорії «основні засоби», їх класифікації, при вивченні особливостей відтворення основних засобів, у теоретичних узагальненнях та при формулюванні висновків), розрахунково-конструктивний та експериментальний (при розробці рекомендацій щодо визначення чинників відтворення основних засобів, їх джерел та при вдосконаленні механізму відтворення основних засобів), економіко-статистичний метод (аналіз стану забезпеченості та відтворення основних засобів в сільському господарстві), рядів динаміки (для характеристики зміни у часі показників досліджуваного питання), графічний (для наочного зображення отриманих результатів дослідження), системного аналізу (при оцінці стану джерел оновлення основних засобів, при визначенні впливу методів нарахування амортизації на формування амортизаційної політики), економіко-математичного моделювання (при розробці моделі оптимізації технологій вирощування продукції рослинництва в системі відтворення основних засобів), індукції та дедукції (при узагальненні результатів дисертаційного дослідження), порівняння, соціологічні та інші загальноприйняті методи і сучасні економіко-статистичні прийоми із застосуванням ПЕОМ та пакетів прикладних програм.

Інформаційною базою досліджень були законодавчі акти, укази Президента України, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів України, дані Державного комітету статистики України, Міністерства аграрної політики, Сумського обласного управління статистики, Головного управління агропромислового розвитку Сумської облдержадміністрації, дані річних звітів сільськогосподарських підприємств Сумської області та довідкові дані.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці теоретико-методичних засад і концептуальних підходів щодо відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. У процесі дослідження одержані такі наукові результати:

вперше:

- обґрунтовано методичний підхід до відтворення основних засобів на основі впровадження технологічної політики підприємства, сутність якого полягає в адаптації

розробленого алгоритму вибору оптимальної технології для вирощування сільськогосподарських культур до умов конкретного підприємства;

- розроблено методику визначення ціни на екологічно чисту продукцію, сутність якої полягає у виборі ціни на основі ітерацій для «екологічних» технологічних карт, застосування яких забезпечує формування внутрішніх джерел для розширеного відтворення основних засобів шляхом отримання результативних показників не гірших, ніж при «раціональній» технології;

удосконалено:

- теоретичні підходи до визначення поняття основних засобів, яке, на відміну від існуючих, узагальнює економічні ознаки та характеризує їх як активи, що приймають участь у декількох операційних циклах, не втрачаючи при цьому свою натурально-речову форму, переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованої амортизації, строк корисного використання яких перевищує один рік та від використання яких підприємство очікує отримати економічну користь;

- класифікацію основних засобів шляхом обґрунтування доцільності виділення наступних груп: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; силові машини та обладнання; робочі машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; довгострокові біологічні активи; інші основні засоби, що дозволить впроваджувати ефективну амортизаційну політику в підприємствах, значно спростити та уніфікувати роботу, пов'язану з нарахуванням амортизації;

- підходи до систематизації визначень основних засобів та їх складу, амортизації, зносу та відтворення в категоріальному апараті; це запропоновано закріпити на законодавчому рівні як сукупність чинників для формування дієвого механізму відтворення та впровадження ефективної амортизаційної політики основних засобів;

- методику нарахування амортизації на біологічні активи сільськогосподарських підприємств, відповідно до якої, на відміну від існуючих, джерела відтворення тварин основного стада мають формуватися за рахунок виручки від реалізації тварин після вибракування, і виручки від реалізації основної продукції як різниці між первісною вартістю та виручкою від реалізації вибракуваних тварин основного стада;

набуло подальшого розвитку:

- визначення ретроспективної оцінки та виявлення сучасних тенденцій у світовому досвіді державного регулювання розвитку сільського господарства та підтримки відтворення основних засобів;

- визначення на державному рівні напрямків стимулювання іноземного інвестування в агропромисловий комплекс України, сутність яких полягає у використанні в якості пріоритетного стимулу саме прискореної амортизації основних фондів, зменшення оподаткованого прибутку на суму інвестицій чи використання податкового інвестиційного кредиту;

- питання трансформації державної підтримки сільськогосподарських виробників шляхом зміщення її акцентів від простого відшкодування витрат на придбання сільськогосподарської техніки та здешевлення кредитів до стимулювання і підтримки їх при веденні органічного землеробства та впровадженні технологічної політики, що забезпечить підвищення ефективності господарювання для відтворення основних засобів в раціональному їх співвідношенні.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані розробки та методичні підходи дозволяють підвищити економічну ефективність господарювання та є підґрунтям для розширеного відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах.

Результати дисертаційного дослідження, а саме: науково обґрунтовані пропозиції щодо формування оптимального складу машинно-тракторного парку та впровадження технологічної політики на рівні сільськогосподарських підприємств різних форм

господарювання використані Головним управлінням агропромислового розвитку Сумської облдержадміністрації при розробці «Програми розвитку АПК Сумської області на 2007-2011 роки» (довідка №01-01/1422, від 22.06.09); запропоновані методичні підходи щодо визначення ціни на екологічно чисту сільськогосподарську продукцію прийняті до використання при формуванні цінової політики в регіоні Головним управлінням економіки Сумської облдержадміністрації (довідка №03-03/1447 від 25.08.09).

Розроблена модель оптимізації формування та використання основних засобів сільськогосподарського призначення, що дозволяє визначати раціональний та збалансований склад матеріально-технічних засобів в залежності від технології виробництва сільськогосподарської продукції, прийнята до впровадження (у відповідності до договору ГДТ 06-08 від 20.03.08) в Підліснівській філії ЗАТ НВП "РАЙЗ-Агро" Сумського району (довідка № 349 від 28.08.09), в ТОВ «Шпилівське» Сумського району Сумської області (довідка №73 від 28.08.09), в СЗАТ «Маяк» Тростянецького району (довідка № 217 від 20.08.09).

Матеріали досліджень використовуються в навчальному процесі Сумського національного аграрного університету при викладанні навчальних курсів «Міжнародний менеджмент», «Іноземне інвестування», «Бухгалтерський облік» (Акт № 2268/1 від 26.08.09.)

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, які викладені в дисертації і виносяться на прилюдний захист, отримані автором самостійно. За результатами дослідження викладено власний підхід до удосконалення процесу відтворення основних засобів та формування машинно-тракторного парку в сільськогосподарських підприємствах на основі впровадження технологічної політики.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідалися й обговорювалися на Міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: "Менеджмент великотоварних сільськогосподарських підприємств в країнах Центральної та Східної Європи" (Німеччина, м. Галле, 26-28 листопада 2003 р.), «Механізм господарювання і проблеми економічного росту в агропромисловому комплексі України» (м. Луганськ, 2004 р.), «Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації» (м. Тернопіль, 24-25 лютого 2005 р.); "Ринкова трансформація постсоціалістичних країн" (м. Харків, 19-20 травня 2005 р.); "Наскільки ефективною є невидима рука? Аграрні та продовольчі ринки в Центральній та Східній Європі" (Німеччина, м. Галле, 16-18 червня 2005 р.); «Аграрний форум – 2006» (м. Суми, 25–29 вересня 2006 р.), «Державне управління та місцеве самоврядування» (м. Харків, 23-25 березня 2007 р.), «Екологічне підприємництво в АПВ» (м. Мелітополь, 12-14 червня 2008 р.); «Соціально-економічні аспекти розвитку аграрного сектору економіки в умовах кризи. Роль консультаційних служб» (м. Мелітополь, 21-22 травня 2009 р.); «Розвиток аграрного виробництва в умовах світової фінансово-економічної кризи» (м. Київ, 2009 р.); та науково-методологічних семінарах: «Розвиток освіти та науки в аграрній сфері: аспекти інституціональної економіки» (Болгарія, м. Софія, 8-18 квітня 2004 р.), «Система державного регулювання сільськогосподарського виробництва в США» (США, м. Вашингтон, 20 липня 2006 р.). Також результати дослідження відображені на науково-практичних конференціях викладачів, аспірантів та студентів Сумського національного аграрного університету (м. Суми, 2004- 2009 роки)

Публікації. Основні положення дисертації опубліковані у 19 наукових працях загальним обсягом 4,5 д.а., у т.ч. 8 одноосібних у наукових фахових виданнях, 11 – в інших, з яких 3 – у зарубіжних виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 156 найменувань на 17 сторінках і 16 додатків на 97 сторінках. Загальний обсяг дисертації складає 311 сторінок, обсяг її основного тексту становить 197 сторінок, вона містить 48 таблиць, 33 рисунки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **“Економічні основи відтворення основних засобів в сільському господарстві”** визначено сутність і поняття основних засобів, їх класифікація, розкриті сучасні аспекти відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств та висвітлений закордонний досвід державного регулювання економічного відтворення основних засобів.

Узагальнюючи погляди провідних вчених-економістів та викладені тлумачення поняття основних засобів в нормативній літературі, приходимо до висновку, що найбільш повне визначення категорії «основні засоби» матиме такий вигляд: основні засоби – це активи, які беруть участь в декількох операційних циклах, не втрачаючи при цьому свою натурально-речову форму, переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами в вигляді нарахованої амортизації, строк корисного використання яких перевищує один рік та від використання яких підприємство очікує отримати економічну користь.

В різних літературних джерелах класифікація основних засобів дещо відрізняється, тому що в основу покладені різні методичні підходи. Упорядкування питань, пов'язаних з класифікацією основних засобів, дозволить значно спростити та уніфікувати роботу, пов'язану з нарахуванням амортизації, та є економічно доцільним. Вважаємо, що найбільш вдалою може бути класифікація основних засобів: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; силові машини та обладнання; робочі машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; довгострокові біологічні активи; інші основні засоби.

В теорії та практиці господарювання джерела відтворення основних засобів поділяються на зовнішні та внутрішні. Важливу роль у відтворенні основного капіталу відіграє амортизація, яка в сучасних умовах не виконує своєї економічної ролі в процесі відтворення основних фондів – джерела простого відтворення. Однією з причин цього є використання більшістю сільськогосподарських підприємств податкового методу нарахування амортизації, а також оренда більшої частини основних засобів сільськогосподарськими підприємствами у власників майнових паїв. Амортизація і прибуток, як основна частина внутрішніх джерел відтворення, не завжди є достатніми, а тому залучення коштів має бути одним із перспективних напрямків в оновленні основних засобів.

Дієва амортизаційна політика допомагає підтримувати динамічний інноваційний розвиток держави, що, в свою чергу, підвищує її міжнародний престиж, конкурентоспроможність вітчизняних товарів та, як наслідок, призводить до зростання реального виробничого сектору економіки, рівня життя населення і збільшення податкових надходжень. Для формування виваженої, ефективної, інноваційної моделі розвитку української економіки та аграрної політики зокрема, необхідно враховувати світовий досвід, перебіг подій та причинно-наслідковий зв'язок різних етапів розвитку економічних відносин, у т.ч. і щодо оновлення основних засобів.

У другому розділі **“Економічний механізм та оцінка відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах”** проведено аналіз стану відтворювальних процесів в сільському господарстві, розглянуто амортизацію як основу відтворення основних засобів, визначено вплив державного регулювання та підтримки на процес відтворення основних засобів.

Станом на 1 січня 2008 р. вартість основних засобів підприємств, установ та організацій Сумської області становила 35,4 млрд. грн. Вартість основних засобів в сільському господарстві, мисливстві і лісовому господарстві склала 1,7 млрд. грн., в загальній вартості основних засобів вона становить лише 4,7%, що на 0,1% менше, ніж в Україні. У 2000-2008 роках забезпеченість підприємств сільськогосподарською технікою зменшувалась з року в рік за всіма видами техніки. У 2008 р. сільськогосподарські підприємства області мали 53,2 % тракторів, 51,9 % вантажних автомобілів та 57,4 % зернозбиральних комбайнів порівняно з відповідними показниками 2000 р. При збереженні наявного тренду до 2016 р. кількість сільськогосподарської техніки може ще раз скоротитись

майже вдвічі. Разом з тим, позитивною є динаміка придбання сільськогосподарської техніки – кожного року спостерігається збільшення цього показника майже по всіх видах техніки. Проте, придбання таких обсягів явно недостатньо для зупинення спаду кількості технічних засобів.

Загальний обсяг інвестицій по Україні в основний капітал збільшився з 2002 р. по 2007 р. на 151308 млн. грн. (або більше, ніж у 5 разів) і склав 188486 млн. грн. Проте, у відносних показниках, сума інвестицій в основний капітал сільського господарства у загальних інвестиціях зменшилась з 5,2% у 2002 р. до 5,1% у 2007 р. В Сумській області, як і в попередні роки, у 2008 р. головним джерелом капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій. Проте, порівняно з 2002 р. їх питома вага суттєво зменшилась (на 30,5 в.п.) і становила 57,6% усіх витрат. Слід зазначити, що у загальному обсязі цих коштів частка амортизаційних відрахувань, спрямованих на відтворення основних засобів, є незначною (13,1%).

В роботі наголошується, що значна частина інвестицій спрямовується не в аграрний сектор економіки. Частка сільського господарства з 2000 р. по 2008 р. була незначною і коливалась у межах 5 відсотків загальної вартості інвестицій в основний капітал в Україні. Дослідження дозволили виявити динаміку зміни джерел вкладання коштів в основний капітал: з 2000 р. по 2008 р. було вкладено всього 860,02 млрд. грн.; головним джерелом є власні кошти, але їх питома вага з кожним роком зменшується; кредитування банками суттєво збільшилося; проте, питома вага іноземних інвестицій є недостатньою для забезпечення динамічного інноваційного розвитку країни (табл. 1).

Для формування дієвого механізму відтворення основних засобів вважаємо за необхідне, незважаючи на різноманітність поглядів і тлумачень, систематизувати визначення основних засобів, їх складу, амортизації, зносу та відтворення в категоріальному апараті та закріпити це на законодавчому рівні.

Таблиця 1

Інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування в Україні

Рок и	Всього у фактичних цінах, млн. грн.	У тому числі за рахунок							
		кошти в державного бюджету	кошти місцевих бюджетів	власні кошти в підприємств та організацій	кошти іноземних інвесторів	коштів населення на будівництво власних квартир	коштів населення на індивідуальне житлове будівництво	кредитів банків та інших позик	інших джерел фінансування
2000	23629	1210	975	16198	1400	...	1176	391	2279
2001	32573	1749	1332	21770	1413	...	1415	1400	3494
2002	37178	1863	1365	24470	2068	...	1573	1985	3854
2003	51011	3570	2095	31306	2807	...	1822	4196	5215
2004	75714	7945	3544	46685	2695	...	2577	5735	6533
2005	93096	5077	3915	53424	4688	...	3091	13740	9161
2006	125254	6846	5446	72337	4583	7019	5110	19406	4507
2007	188486	10458	7324	10652	6660	9879	8549	31182	7914

7				0					
2008	233081	11576	9918	132138	7592	9495	11589	40451	10322
Рок и	Всього відсотків до загального обсягу	у тому числі за рахунок							
		кошти в державного бюджету	кошт ів місц е- вих бюд- жеті в	власни х кошти в підпри- ємств та органі- зацій	кошт ів інозе- - мних інве- сторі в	коштів населенн я на будівниц тво власних квартир	коштів населення на індивідуал ьне житлове будівницт во	креди тів банків та інших позик	інших джерел фінанс у- вання
2000	100	5,1	4,1	68,6	5,9	...	5	1,7	9,6
2001	100	5,4	4,1	66,8	4,3	...	4,4	4,3	10,7
2002	100	5	3,7	65,8	5,6	...	4,2	5,3	10,4
2003	100	7	4,1	61,4	5,5	...	3,6	8,2	10,2
2004	100	10,5	4,7	61,7	3,6	...	3,4	7,6	8,5
2005	100	5,5	4,2	57,4	5	...	3,3	14,8	9,8
2006	100	5,5	4,3	57,8	3,7	5,6	4,1	15,5	3,5
2007	100	5,6	3,9	56,5	3,5	5,2	4,5	16,6	4,2
2008	100	5	4,2	56,7	3,3	4,1	5	17,3	4,4

Джерело: Розраховано автором на основі даних державного комітету статистики України

Для організації дієвої амортизаційної політики необхідно визнати її пріоритетною в формуванні облікової політики, тому що процеси відтворення неможливо пускати напризволяще чи ігнорувати. Дане припущення ґрунтується на тому, що процес відтворення тісно пов'язаний з такими стадіями: виробниче використання, перенесення вартості засобів праці на виготовлену продукцію, створення амортизаційного фонду, відтворення зношених основних засобів в нові засоби праці, а кругообіг господарських процесів без відтворення основних засобів носить обмежений в часі характер. В роботі обґрунтовується доцільність скасування розбіжностей між податковим та бухгалтерським обліком на законодавчому рівні та приведення у відповідність обліку основних засобів невиробничого призначення, врегулювання визначення термінів корисного використання багаторічних насаджень. В обліку біологічних активів, а саме тварин основного стада, пропонуємо: формувати джерела відтворення тварин основного стада за рахунок виручки від реалізації тварин після вибракування і виручки від реалізації основної продукції як різниці між первісною вартістю та виручкою від реалізації вибракуваних тварин основного стада.

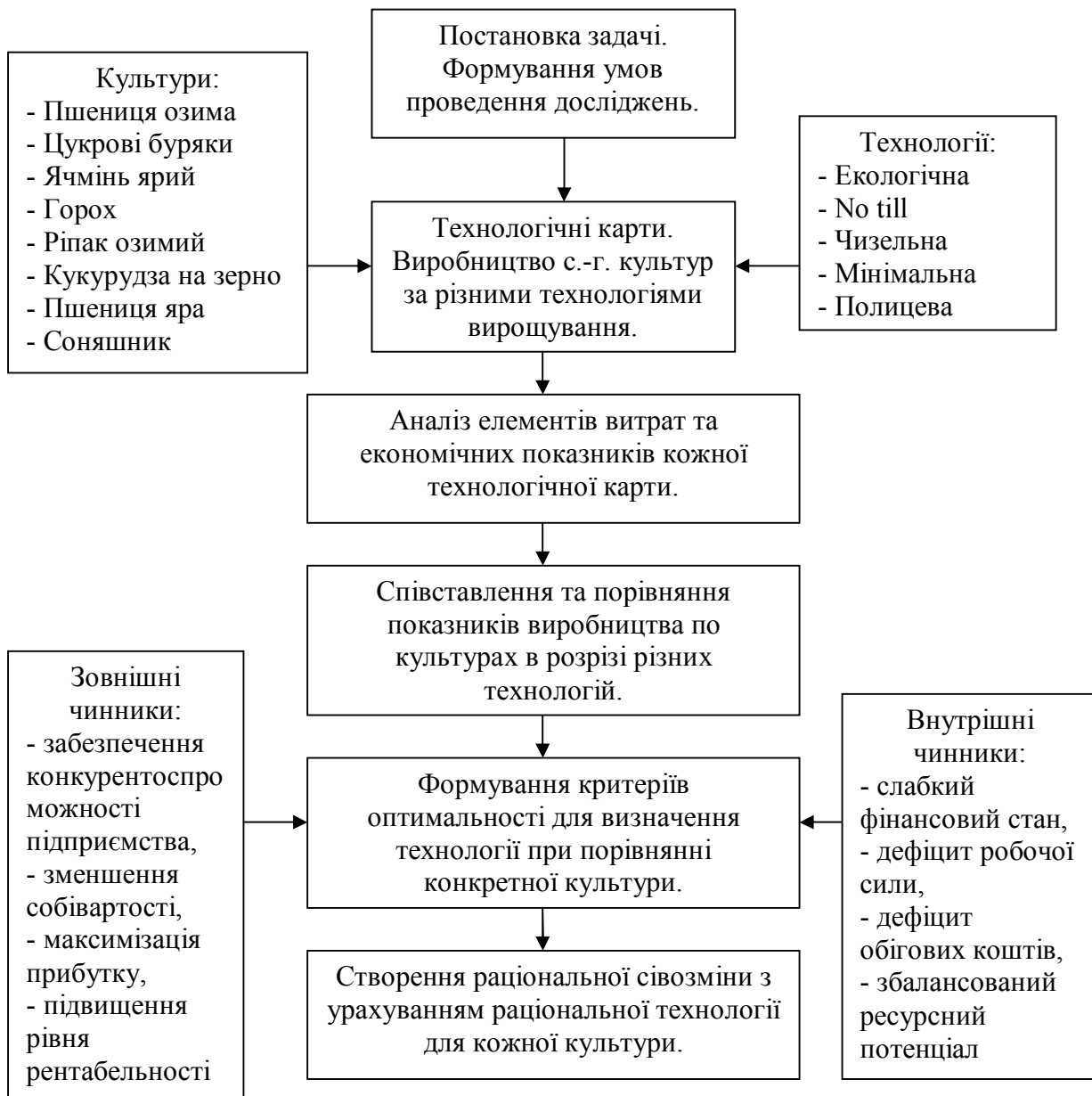
Зовнішні чинники відтворення основних засобів мають регулюватися державними установами за рахунок формування єдиної аграрної політики з використанням різноманітних стимулів, включаючи державну підтримку сільськогосподарських виробників та формування інвестиційної політики держави, виходячи з позицій стимулювання іноземних інвестицій в економіку України. За результатами наших досліджень, найефективнішим підходом до

податкового стимулювання іноземних інвестицій в економіку України є прискорене списання інвестицій у формі прискореної амортизації, зменшення оподаткованого прибутку на певний відсоток інвестиційних витрат та податкового інвестиційного кредиту. З огляду на переваги та недоліки різних податкових стимулів можна зробити висновок про пріоритетність розвитку та використання податкових інвестиційних кредитів і відрахувань. Ефективні інвестиційні відрахування знижують податкову ставку. Такі зміни будуть більш ефективними порівняно з податковими канікулами шляхом заохочення додаткових інвестицій.

У третьому розділі **“Техніко-економічне обґрунтування вдосконалення відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах”** представлено економічну характеристику основних технологій вирощування рослинницької продукції, обґрунтовано та розроблено методичні засади моделювання оптимальної технології вирощування сільськогосподарських культур в системі відтворення основних засобів, а також проведені експериментальні розрахунки економічного ефекту від впровадження оптимальних технологій в рослинництві у відтворювальних процесах.

Результати проведеного опитування експертів-практиків підштовхнули нас до розв’язання визначеного завдання нашого дослідження через забезпечення умов отримання прибутку підприємствами шляхом впровадження технологічної політики (раціональних технологій), що формує підґрунтя для відтворювальних процесів в підприємствах. Пошук оптимуму є складним і багатогранним процесом, особливо коли це стосується виробництва сільськогосподарської продукції і визначення складу необхідної техніки. Тільки вибір оптимальної технології для визначеної культури з подальшим формуванням сівозміни може дати кращий економічний ефект. Встановлено, що для визначення раціональної технології для окремого підприємства потрібно застосовувати індивідуальний підхід; схематичне зображення авторського алгоритму його реалізації представлено на рис. 1.

На основі розробленого автором алгоритму обрання оптимальної технології та з використанням програмного забезпечення «Dixi - Рослинництво», розробленого науковцями кафедри механізації та електрифікації сільськогосподарського виробництва Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва, нами було апробовано індивідуальний підхід при виробництві різної сільськогосподарської продукції, який передбачає підбір технологій, що дозволяє більш ефективно використовувати виробничі ресурси та отримувати вищий економічний ефект.

Джерело: Власна розробка

Рис. 1. Алгоритм обрання оптимальної технології для вирощування сільськогосподарських культур

З цією метою було розроблено та проаналізовано технологічні карти вирощування восьми визначених культур по п'яти технологіях, тобто 40 варіантів рішень. Отримані результати економічної оцінки найкращих технологій для виробництва конкретної культур можливість дозволили нам сформувати раціональну сівозміну з тими ж культурами, але оптимальною комбінацією технологій під кожну сільськогосподарську культуру. Таким чином, раціональна сівозміна матиме склад культур з відповідними технологіями, а саме: пшениця озима – мінімальна технологія, цукрові буряки – полицева технологія, ячмінь ярий – No till, горох – чизельна технологія, ріпак озимий – полицева технологія, кукурудза на зерно – полицева технологія, пшениця яра – екологічна технологія, соняшник – чизельна технологія.

В роботі обґрунтовується, що за рахунок успішної господарської діяльності можна оновлювати основні засоби та оптимально формувати їх склад на науково обґрунтованій основі. Для верифікації даної гіпотези стосовно правильності прийняття рішень автора щодо «оптимальної технології» було застосовано симплекс-метод. Для побудови економіко-математичної моделі застосовувалась програма PLP 88 версії 3.01, в якій використовується

модифікований симплекс-алгоритм для ефективного вирішення задач лінійного програмування. Для реалізації алгоритму обрання оптимальної технології вирощування сільськогосподарських культур (рис. 1) і для врахування зовнішніх і внутрішніх чинників, які можуть вплинути на обрання оптимальної технології, була розроблена математична модель у вигляді матриці рівнянь та обмежень, яка налічувала 78 обмежень та 103 змінних.

Результати розв'язання економіко-математичної моделі лінійного програмування з цільовою функцією по максимізації прибутку виявилися тотожними отриманим основним показникам попередньої моделі при використанні програми «Dixi - Рослинництво». Так, відповідно до результатів рішення задачі лінійного програмування можна отримувати 2,67 тис. грн. прибутку з розрахунку на 1 га. Порівняння цього значення з результатами попередньої задачі (раціональна технологія забезпечує 2,55 тис. грн./га.) дозволяє зробити висновок, що розбіжність є незначною і становить лише 0,12 тис. грн./га. Отримані результати підтверджують правильність нашої гіпотези про обрані технології для виробництва різних сільськогосподарських культур, які були покладені в основу формування раціональної або оптимальної сівозміни, що може забезпечити більше можливостей за рахунок вищого прибутку з одиниці площі для розширеного відтворення основних засобів підприємства.

Відповідно до поставленої мети в дисертаційній роботі доведено необхідність формування та відтворення основних засобів на основі технологічної політики, впровадження якої в сільськогосподарських підприємствах дає можливість максимізувати прибуток від господарювання, забезпечуючи можливість формування власних джерел відтворення основних засобів. Разом з тим, в роботі обґрунтовується необхідність врахування специфічності землі, яка є одночасно і предметом, і об'єктом праці, дотримання вимог щодо раціонального її використання.

В дисертаційній роботі наголошується також на важливості сучасних проблем природоохоронного господарювання та поширенні ведення органічного землеробства. Врахування економіко-екологічних проблем виробництва сільськогосподарської продукції дозволило автору в процесі рішення економіко-математичної моделі оптимізації технологій обґрунтувати методику визначення ціни на екологічно чисту продукцію.

Запропонована методика визначення ціни на екологічно чисту продукцію передбачає використання даних економічної ефективності технологічних карт при виробництві продукції за екологічною технологією (ціна, прибуток, рентабельність), порівняння їх з показниками оптимальної сівозміни, яка формувалась підбором кращої технології під окрему культуру (табл. 2.).

Таблиця 2

Визначення цін на екологічно чисту продукцію при формуванні внутрішніх джерел для розширеного відтворення основних засобів, 2007 р.

Культури	Екологічна технологія			Раціональна технологія			Експеримент		
	Ціна, грн./т	Прибуток, тис. грн./га	Рентабельність, %	Ціна, грн./т	Прибуток, тис. грн./га	Рентаб., %	Ціна, грн./т	Прибуток, тис. грн./га	Рентаб., %
Пшениця озима	1000	2,84	131,60	1000	3,27	146,38	1100	3,34	154,80
Цукровий	220	2,31	72,65	220	4,97	100,94	260	3,31	104,04

буряк									
Ячмінь ярий	1200	1,21	67,12	1200	1,91	83,12	1400	1,71	94,98
Горох	1400	0,93	49,67	1400	2,77	130,06	2200	2,53	134,84
Ріпак озимий	1500	1,31	105,30	1500	1,99	152,39	1900	1,99	160,05
Кукурудза на зерно	900	1,78	115,04	900	3,14	128,59	1000	2,15	138,93
Пшениця яра	1200	0,98	48,48	1200	0,98	48,48	X	X	X
Соняшник	2500	0,03	0,77	2500	1,38	29,94	3300	1,23	33,01

Джерело: Результати досліджень автора

Результати проведеного дослідження показали, що для сільськогосподарської продукції, виробленої із застосуванням екологічної технології, мінімальні ціни реалізації повинні бути на таких рівнях: для озимої пшениці – 1100 грн./т., для цукрових буряків – 260 грн./т., для ячменю ярого – 1400 грн./т., для гороху – 2200 грн./т., для ріпаку озимого – 1900 грн./т., для кукурудзи на зерно – 1000 грн./т., а для соняшнику – 3300 грн./т.

Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду регулювання сільськогосподарського виробництва дозволило прийти до висновку, що підхід до формування державної підтримки доцільно переглянути. Скоріше за все, переміщення акцентів має відбуватись від підтримки сільськогосподарських виробників, які купують вітчизняну техніку, до підтримки тих виробників, які застосовують сучасні технології виробництва та їх комбінацій з використанням оптимального складу машинно-тракторного парку, в тому числі для ведення екологічно чистого господарювання.

Результати досліджень, отримані в процесі впровадження розробленого методичного підходу до оптимізації виробництва продукції рослинництва за визначеними технологіями в ТОВ «Шпилівське» Сумського району Сумської області, показали, що вирощування деяких сільськогосподарських культур забезпечує позитивний, а інших – негативний ефект. За результатами досліджень встановлено, що прибуток збільшується вдвічі з 0,21 до 0,4 тис. грн./га, а рентабельність – з 15,5 до 33,13 відсотків (табл. 3). Таким чином, підвищення показників ефективності господарської діяльності позитивно вплине на процеси оновлення основних засобів.

Таблиця 3

Визначення економічного ефекту від впровадження технологічної політики в ТОВ «Шпилівське», 2007 р.

Технологія	Всього витрат, тис. грн./га	Витрати палива, кг./га	Витрати праці, люд. год./га	Амортизація, грн./га	Витрати техніки, грн./га	Собівартість, тис. грн./1т.	Прибуток, тис. грн./га	Рентабельність, %
Існуюча	1,23	36,33	3,81	241,95	1613	0,79	0,21	15,50
Рациональна	1,09	24,24	2,51	222,71	1485	0,67	0,40	33,13

Джерело: Результати досліджень автора

Цінність отриманих результатів полягає також в тому, що застосування сучасного програмного забезпечення «Dixi-Рослинництво» в проведенні досліджень та апробації їх результатів в підприємствах дозволяє оптимізувати склад сільськогосподарської техніки і використовувати її з більшою ефективністю. Отримані результати свідчать про те, що витрати на придбання та формування оптимального складу необхідної техніки для впровадження раціональної технології вирощування сільськогосподарських культур в підприємстві скорочуються з 1988,2 тис. грн. до 1348 тис. грн. Отже, впровадження технологічної політики в сільськогосподарських підприємствах забезпечує підвищення економічного ефекту господарювання та формує базу для оновлення основних засобів виробництва.

ВИСНОВКИ

Результатом дослідження є розв'язання актуального науково-практичного завдання відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств за рахунок підвищення ефективності господарювання, яке є підґрунтям відтворювальних процесів, і базується на впровадженні технологічної політики та оптимізації машинно-тракторного парку. Основні висновки зводяться до наступного.

1. Дослідження показали наявність протиріч в трактуванні основних засобів та їх складу. Синтез поглядів провідних вчених підтверджує, що найбільш повно категорія «основні засоби» визначається як активи, що беруть участь у декількох операційних циклах, не втрачаючи при цьому свою натурально-речову форму, переносять свою вартість на знов створену продукцію частинами у вигляді нарахованої амортизації, строк корисного використання яких перевищує один рік та від використання яких підприємство очікує отримати економічну користь.

2. Упорядкування питань, пов'язаних з класифікацією основних засобів, дозволить значно спростити та уніфікувати роботу, пов'язану з нарахуванням амортизації, акумуляцією інших фінансових джерел для їх оновлення та є економічно доцільним. Проведені дослідження дають підстави стверджувати, що найбільш вдалою може бути класифікація основних засобів за групами: земельні ділянки; капітальні витрати на поліпшення земель; будинки, споруди та передавальні пристрої; силові машини та обладнання; робочі машини та обладнання; транспортні засоби; інструменти, прилади, інвентар; довгострокові біологічні активи; інші основні засоби. Запропоновані нами підходи до визначення сутності основних засобів та їх класифікації дозволяють більш точно встановити їх склад, поліпшити облік та покращити формування джерел їх відтворення.

3. Проведений аналіз теоретико-методологічних основ формування та відтворення основних засобів дозволив виявити вплив сукупності джерел відтворення та чинників, що безпосередньо або опосередковано впливають на відтворювальні процеси. Так, амортизація і прибуток, як основна частина внутрішніх джерел відтворення, за сучасних умов господарювання сільськогосподарських підприємств практично не виконують своєї економічної ролі в процесі відтворення основних засобів як основного джерела їх відтворення. Разом з тим, позикові та залучені кошти для є важкодоступними для сільськогосподарських підприємств та не достатньо поширеними для оновлення основних засобів.

4. Встановлено, що амортизаційна політика в Україні потребує докорінної перебудови та має бути спрямована на поліпшення умов функціонування сільськогосподарських підприємств шляхом створення більш сприятливих умов формування їх матеріально-технічної бази та відтворення основних засобів. Скоріше за все, амортизаційна політика є елементом облікової політики, яка допомагає підтримувати динамічний інноваційний розвиток держави, що, в свою чергу, підвищує її міжнародний престиж, конкурентоспроможність вітчизняних товарів на внутрішньому і зарубіжних ринках, і, як наслідок, призводить до зростання реального сектору економіки, рівня життя населення і збільшення податкових надходжень.

5. Вивчення зарубіжного досвіду державного регулювання та підтримки сільськогосподарського виробництва (безпосереднє спілкування з представниками органів влади та з сільськогосподарськими виробниками в Німеччині, США, Великій Британії, Болгарії та Польщі) дозволили встановити, що амортизаційна політика є самостійним елементом економічної системи кожної держави, на відміну від України, де вона переважним чином є частиною фіскальної політики. Підтвердженням цьому є основний нормативний документ, що регулює нарахування амортизації – Закон України «Про оподаткування прибутку підприємств», відповідно до якого амортизація є одним із прийомів, спрямованих на ухилення суб'єктів господарювання від сплати податку на прибуток.

6. На підставі оцінки стану та динаміки забезпеченості і відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств встановлено, що основні засоби сільського господарства

складають незначну частку в загальній вартості основних засобів України. Так, у 2001 р. їх вартість складала 93,4 млрд. грн., або 10,2 відсотки, до 2006 р. їх вартість скоротилась до 75,5 млрд. грн. і в загальній вартості стала займати лише 4,8 відсотка. У 2008 р. сільськогосподарські підприємства Сумської області мали 53,2% тракторів, 51,9% вантажних автомобілів та 57,4% зернозбиральних комбайнів від рівня 2000 р. При збереженні наявного тренду в 2016 р. кількість сільськогосподарської техніки може ще раз скоротитись майже вдвічі. В Сумській області, як і в попередні роки, у 2008 р. головним джерелом фінансування капіталовкладень залишаються власні кошти підприємств та організацій. Проте, порівняно з 2002 р. їх питома вага суттєво зменшилась (на 30,5 в.п.), і становила 57,6% загальної вартості. Слід зазначити, що у загальному обсязі цих коштів частка амортизаційних відрахувань, спрямованих на відтворення основних засобів, є незначною (13,1%). Питома вага капіталовкладень з державного бюджету збільшилась на 7,2 в.п., на 12,3 в.п. з 2002 р. по 2008 р. збільшились капіталовкладення за рахунок банків та інших позик, і на 1,8 в.п. – за рахунок коштів іноземних інвесторів.

7. На законодавчому рівні доцільно забезпечити норми податкового та бухгалтерського обліку, привести у відповідність облік основних засобів невиробничого призначення та врегулювати визначення термінів корисного використання багаторічних насаджень. В обліку біологічних активів, а саме тварин основного стада, пропонуємо формувати джерела відтворення тварин основного стада за рахунок виручки від реалізації тварин після вибракування, і виручки від реалізації основної продукції як різниці між первісною вартістю та виручкою від реалізації вибракуваних тварин основного стада. Для спрощення та уніфікації процесів, пов'язаних з визначенням термінів використання основних засобів сільськогосподарськими підприємствами, пропонуємо застосувати «бенчмаркінг» на загальнодержавному рівні. При цьому нормативно затверджені терміни використання основних засобів мають бути лише орієнтирами для застосування керівниками та бухгалтерами підприємств і ні в якому разі не повинні обмежувати право власника визначати тривалість експлуатації основних засобів. Проте, для контролю з боку держави має проводитись моніторинг для запобігання зловживань на підприємствах державної форми власності.

8. Велика роль у якісному техніко-технологічному переоснащенні сільськогосподарських підприємств належить іноземному інвестуванню. Незважаючи на незначний обсяг коштів іноземних інвесторів (3,3% у 2008 р.) в основний капітал, саме вони дають можливість імпортувати не тільки сучасну техніку та технології виробництва продукції, але і технології управління, корпоративну культуру та технології просування товарів. За результатами досліджень встановлено, що найефективнішим підходом до стимулювання іноземних інвестицій в економіку України є прискорене списання інвестицій у формі прискореної амортизації, зменшення оподаткованого прибутку на певний відсоток інвестиційних витрат та податкового інвестиційного кредиту.

9. Дослідженнями доведено, що вихідною базою для формування оптимального складу основних засобів в сільськогосподарських підприємствах має бути технологія вирощування сільськогосподарських культур. Впровадження сучасної технологічної політики в сільськогосподарських підприємствах підвищує ефективність їх господарювання, що забезпечує отримання прибутку як основного джерела відтворення основних засобів та дає можливість оптимізувати склад машинно-тракторного парку. Розроблений алгоритм обґрунтування оптимальної технології передбачає його адаптацію для конкретного підприємства. Емпіричними дослідженнями із застосуванням програмного забезпечення «Dixi-Рослинництво» дозволило проаналізувати ефективність вирощування восьми основних видів сільськогосподарської продукції за різними технологіями вирощування (полищовою, чизельною, екологічною, мінімальною та No till). Аналіз показників сорока технологічних карт та їх економічної ефективності дозволив обґрунтувати сівозміну, що може характеризуватися як раціональна, впровадження якої дозволяє отримати найвищий

економічний ефект, що є підґрунтям для відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах.

10. Застосування програми «Dixi-Рослинництво» при формуванні оптимального складу машинно-тракторного парку сільськогосподарського підприємства дозволило нам обґрунтувати методику визначення ціни на екологічно чисту продукцію, сутність якої полягає у виборі ціни на основі ітерацій для «екологічних» технологічних карт, що забезпечують отримання результативних показників не гірших, ніж при «раціональній» технології. Використання запропонованого методичного підходу сприятиме поліпшенню мотивації сільськогосподарських підприємств до поширення органічного землеробства. Емпіричними дослідженнями за даними 2007 р. встановлено, що для «екологічно чистої продукції», а саме для озимої пшениці мінімальна ціна реалізації має бути на рівні 1100 грн./т., для цукрових буряків – 260 грн./т., для ячменю ярого – 1400 грн./т., для гороху – 2200 грн./т., для ріпаку озимого – 1900 грн./т., для кукурудзи на зерно – 1000 грн./т., а для соняшнику – 3300 грн./т.

11. Основні показники господарювання за результатами досліджень, отриманих в процесі апробації методики відтворення основних засобів на основі впровадження технологічної політики в ТОВ «Шпилівське» Сумського району Сумської області в результаті розв'язання економіко-математичної моделі, свідчать про підвищення прибутку вдвічі (з 0,21 до 0,4 тис. грн. у розрахунку на 1 га.), і рентабельності з 15,5 до 33,1 відсотків. Разом з тим, витрати на купівлю необхідної техніки для впровадження раціональної технології скорочуються з 1988,2 тис. грн. до 1348 тис. грн. Використання запропонованого методичного підходу до відтворення основних засобів на основі впровадження технологічної політики дозволить сільськогосподарським підприємствам значно підвищити економічну ефективність господарювання та формувати базу для оновлення основних засобів виробництва.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у фахових виданнях:

1. Михайлов А.М. Організаційно-фінансовий механізм функціонування фермерських господарств Англії / А.М. Михайлов // Вісник СДАУ. – Суми, 2000. – Вип.1(8). – С. 269-271. – (Серія «Фінанси і кредит») (0,3 д.а.);
2. Михайлов А.М. Основні засоби: визначення та класифікація / А.М. Михайлов // Вісник СДАУ. – Суми, 2001. - Вип.1(10).- С.156-159.– (Серія «Фінанси і кредит») (0,3 д.а.);
3. Михайлов А.М. Щодо визначення категорії “основні засоби” / А.М. Михайлов // Вісник СДАУ. – Суми, 2002. – Вип.2 — С. 175-178. (Серія «Економіка та менеджмент») (0,3 д.а.);
4. Михайлов А.М. Основні засоби в системі відтворювальних процесів в АПК / А.М. Михайлов // Вісник ЛНАУ. – Луганськ, 2004. – Вип. 37/49 – С. 365-369. – (Серія «Економічні науки») (0,3 д.а.);
5. Михайлов А.М. Амортизаційна політика сільськогосподарських підприємств / А.М. Михайлов // Облік і фінанси АПК. – 2004. – №2. – С. 67-72. (0,4 д.а.);
6. Михайлов А.М. Інвестиційна політика країни як передумова відтворення виробничого потенціалу аграрних підприємств / А.М. Михайлов // Економіка АПК. – 2006. – №2. – С. 67-72. (0,5 д.а.);
7. Михайлов А.М. Вдосконалення методичних підходів до обґрунтування потреби в матеріально-технічних засобах / А.М. Михайлов // Вісник СНАУ. – Суми, 2008. – Вип.12/1(33). — С. 49-54. (Серія «Економіка та менеджмент») (0,3 д.а.);
8. Михайлов А.М. Оновлення основних засобів у сільськогосподарських підприємствах на основі впровадження технологічної політики / А.М. Михайлов // Вісник ХНАУ. – Х.: ХНАУ. – 2009. – Вип. 6. – С. 159-167. (Серія Економіка АПК і природокористування) (0,3 д.а.);

в інших виданнях:

9. Mykhaylov A. Fixed Assets of Ukrainian agricultural enterprises / A. Mykhaylov // Large Farm Management: Workshop. Large Scale Agriculture in Central and Eastern Europe (Deutschland, Halle (Saale), November 26-28, 2003. – 2003. – Halle (Saale). – P. 211-216 (0,5 д.а.);
10. Mykhaylov A. Current state of agroindustrial enterprises activity in the markets of factors of production and market of goods and services / A. Mykhaylov // How effective is the invisible hand? Agricultural and food markets in central and eastern Europe.: IAMO – Forum 2005 Workshop. (Deutschland, Halle (Saale), June 16-18, 2005. – 2005. – Halle (Saale).- P. 189-192 (0,5 д.а.);
у матеріалах конференцій:
11. Михайлов А.М. Сучасний стан відтворення основних засобів в АПК / А.М. Михайлов // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів (Суми, 7-15 квітня 2004 р.) / Міністерство аграрної політики, Сумський національний аграрний університет. – Суми: Сумський НАУ, 2004. – С. 80-81 (0,1 д.а.);
12. Михайлов А.М. Вплив ринку капіталу на стан функціонування агропромислових підприємств / А.М. Михайлов // Новітні тенденції функціонування ринку капіталу: збірник тез доповідей Другої міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених (Тернопіль, 24-25 лютого 2005 р.) / Тернопільська академія народного господарства. – Тернопіль: ТАНГ, 2005. – Ч. 2 – С. 133 (0,1 д.а.);
13. Михайлов А.М. Основні засоби як складова ринку факторів капіталу / А.М. Михайлов // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів (Суми, 10-18 квітня 2005 р.) / Міністерство аграрної політики, Сумський національний аграрний університет. – Суми: Сумський НАУ, 2005. – С. 91-92 (0,1 д.а.);
14. Михайлов А.М. Формування механізму відтворення основних засобів в АПК/ А.М. Михайлов // Ринкова трансформація економіки постсоціалістичних країн: матеріали міжнародного форуму молодих вчених (Харків, ХНТУСГ, 19-20 трав. 2005р.) – Х.: ХНТУСГ, 2005. – Т.2 – С. 250 (0,1 д.а.);
15. Михайлов А.М. Формування та функціонування системи дорадництва в Сполучених Штатах Америки / А.М. Михайлов // «Аграрний форум 2006»: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 25-29 вересня 2006 р.) / Міністерство аграрної політики, Сумський національний аграрний університет. – Суми: Сумський НАУ, 2006. – С. 136-137 (0,1 д.а.);
16. Михайлов А.М. Державне регулювання підтримки сільськогосподарських підприємств в умовах вступу до СОТ / А.М. Михайлов // Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ. (Суми, 8-25 квітня 2008 р.) – / Міністерство аграрної політики, Сумський національний аграрний університет. – Суми: Вид-во «Довкілля», 2008. – Т.2. - С. 62-63 (0,1 д.а.);
17. Михайлов А.М. Місце екологічної складової в адаптації державного регулювання аграрного сектору економіки за умови вступу України до СОТ / А.М. Михайлов // Екологічне підприємництво в АПВ: зб. наук. доп. міжнародної науково-практичної конференції (Мелітополь, 12-14 черв. 2008 р.) – ТДАЕУ, 2008. – С. 29-30 (0,1 д.а.);
18. Михайлов А.М. Вплив технологічної політики сільськогосподарських підприємств на формування оптимального складу машинно-тракторного парку / А.М. Михайлов // Аграрний форум – 2008: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Суми, 15 – 18 жовтня 2008 р.) – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – С. 158 (0,1 д.а.);
19. Mykhaylov A.M. Renovation of fixed assets of agricultural enterprises which based on usage of technological policy / A.M. Mykhaylov // Соціально-економічні аспекти розвитку аграрного сектору економіки в умовах кризи. Роль консультаційних служб: матеріали міжнар. наук. конф. (Мелітополь, 21-22 трав. 2009 р.) – ТДАЕУ, 2009. – С. 54-57 (0,3 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Михайлов А.М. Відтворення основних засобів в сільськогосподарських підприємствах – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04. – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) – Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва. – Харків, 2009.

Дисертація присвячена організаційно-економічним основам відтворення основних засобів сільськогосподарських підприємств. Розглянуто сутність основних засобів, їх класифікації та відтворення в сільському господарстві, здійснено аналіз сучасних аспектів та закордонного досвіду щодо регулювання відтворення основних засобів. Виявлені негативні тенденції щодо відтворювальних процесів в сільському господарстві. Встановлено, що амортизація, як основа відтворення, не виконує своєї функції, державне регулювання та підтримка відтворення основних засобів є недосконалими.

Вперше обґрунтовано, розроблено та апробовано методичний підхід щодо відтворення основних засобів на основі впровадження технологічної політики, застосування якої дозволяє оптимізувати склад машинно-тракторного парку, підвищити економічний ефект від господарювання і забезпечує тим самим джерела відтворення основних засобів. Розроблено та обґрунтовано методику формування ціни на екологічно чисту продукцію

Ключові слова: відтворення, основні засоби, класифікація основних засобів, амортизація, державне регулювання, технологічна політика.

АННОТАЦИЯ

Михайлов А.М. Воспроизводство основных средств сельскохозяйственных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04. – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности) – Харьковский национальный аграрный университет им. В.В. Докучаева. – Харьков, 2009.

Диссертация посвящена организационно-экономическим основам воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий. Предложено и обосновано обобщенное определение «основных средств», которое базируется на общих экономических принципах. Исследованы подходы и методы в формировании классификации основных средств. Предложена классификация, соответствующая экономическим законам и учитывала специфику аграрной сферы. С целью повышения эффективности в формировании учетной политики предложено систематизировать и закрепить на государственном уровне качественно новый категориальный аппарат относительно самих основных средств, а также их классификации.

Проанализированы современные аспекты воспроизводства основных средств сельскохозяйственных предприятий. Выявили разнообразие в сущности процесса воспроизводства, в подходах связанных с определением финансового механизма сельскохозяйственных предприятий, в механизмах формирования источников основных средств. Установлено, что разнообразие аспектов воспроизводства основных средств обусловлено их многогранностью, а также наличием различных субъектов, рассматривающих воспроизводство основных средств. Иностранный опыт регулирования воспроизводства основных средств должен служить ориентиром в формировании отечественной экономической политики, однако, слепая имплементация различных норм и стандартов касательно поддержки сельскохозяйственного производства без адаптации, бесспорно, может оказать пагубное влияние. Выявлены негативные тенденции воспроизводственных процессов в сельском хозяйстве. При их сохранении количество сельскохозяйственной техники может сократиться до критического уровня, что, в свою очередь, повлияет на продовольственную безопасность в среднесрочном периоде. Установлено, что амортизация, как основа воспроизводства, не выполняет своей функции. Обосновано, что не это влияет совокупность различных факторов как на макро-, так и на

микроуровне. Государственное регулирование и поддержка воспроизводства основных средств являются несовершенными, требуют систематизации и доработки.

Впервые обоснован, разработан и апробирован методический подход относительно воспроизводства основных средств на основе внедрения технологической политики, применение которой позволяет оптимизировать состав машинотракторного парка, повысить экономический эффект хозяйствования и обеспечивает тем самым источники воспроизводства основных средств. Разработана и обоснована методика формирования цены на экологически чистую продукцию

Ключевые слова: воспроизводство, основные средства, классификация основных средств, амортизация, государственное регулирование, технологическая политика.

SUMMARY

A.M. Mykhaylov, The Renovation of Fixed Assets of Agricultural Enterprises. – Manuscript.

Thesis for a Candidate degree of Economic Sciences, specialty 08.00.04 – Economics and Management of Enterprises (according to the types of economics activity). – Kharkiv National Agrarian University after V.V. Dokuchaev, Kharkiv, 2009.

The dissertation is devoted organizational-economic bases of renovation of the fixed assets of the agricultural enterprises. The essence of the fixed assets, their classification and renovation in agriculture is considered, the analysis of modern aspects and foreign experience concerning regulation of reproduction of the basic means is carried out. Negative tendencies of reproduction processes in agriculture are marked. It is established that depreciation as the basis of renovation does not carry out the function, state regulation and support of reproduction of the basic means are imperfect. For the first time it is proved, developed and approved the methodical approach concerning renovation of the fixed assets on the basis of introduction of the technological policy which application allows optimizing machinery's structure, to raise economic benefit of managing and provides with that sources of reproduction of the fixed assets. It is developed and proved a technique of formation of the price for non-polluting production

Key words: renovation, fixed assets, classification of the fixed assets, depreciation, state regulation, the technological policy.